

Annettu julkipanon jälkeen
23.8.2004

ASIA

Turun kaupunkiseudun maakuntakaavan vahvistaminen**VAHVISTETTAVAKSI SAATETTU PÄÄTÖS**

Varsinais-Suomen liiton maakuntavaltuuston päätös 25.11.2002 Turun kaupunkiseudun maakuntakaavan hyväksymisestä ja maakuntakaava-aluetta koskevan seutukaavan kumoamisesta

Kaavan sisältö

Turun kaupunkiseudun maakuntakaava on maakunnan osa-aluetta koskeva kaikki alueidenkäyttömuodot kattava kaava. Kaava-alueeseen kuuluvat Kaarinan, Naantalın, Paimion, Raision ja Turun kaupungit sekä Liedon, Piikkiön ja Ruskon kunnat. Maakuntakaavalla on tarkoitus korvata alueen aikaisempi seutukaava.

LAUSUNNOT**Ministeriöiden lausunnot**

Liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, opetusministeriö, puolustusministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö ovat antaneet maakuntakaavasta lausunnon. Lisäksi kauppa- ja teollisuusministeriölle, oikeusministeriölle, sisäasiainministeriölle, työministeriölle ja valtiovarainministeriölle on varattu tilaisuus lausunnon antamiseen.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää hyvänä, että maakuntakaavassa on tarkasteltu vaihtoehtoina tiivistyvää ja hajautuvaa aluerakennetta. Suunnittelun pohjaksi on valittu tiivistyvä rakenne. Kaavassa on otettu myönteinen kanta joukkoliikenteeseen ja sitä tukevaan maankäyttöön. Erityisesti Naantalın, Raision, Turun, Kaarinan ja Piikkiön keskustat sisältävälle kaupunkikehittämisen kohdealueelle on mahdollista luoda tehokas joukkoliikennekäytävä, minkä olisi voinut mainita myös kaavassa. Joukkoliikenteen kehittäminen rautatiepainotteisemmaksi edellyttää huomattavasti voimakkaampaa panostusta taajamien rakentamiseen nauhakaupunkityyppisesti kuin maakuntakaavan aluerakenne antaa mahdollisuuksia. Turun kaupungin ulkopuolella taajamakehitys radan varressa on vaatimatonta. Joukkoliikenteen suosiminen parantaa liikenneturvallisuutta. Kaavaselostuksessa todetaan myös, että väyläinvestointeja harkittaessa painotetaan liikenneturvallisuutta ajonopeuksien ja sujuvuuden kustannuksella. Moottoritiehankkeiden vaikutusarviointien yhteydessä tulisi kaavaselostuksessa tuoda esille myös ns. rinnakkaisyyhteys ja vaikutukset sen turvallisuuteen. Meluasioita on käsitelty maakuntakaavassa kiitettävästi. Kaavaan on muun muassa merkitty suhteellisen hiljaiset alueet. Kaavassa olisi voitu tuoda esille myös tahtotila niiden säilyttämiseksi.

Maakuntakaavasta tulisi poistaa suojelumerkintä SR 067, joka voisi vaikeut-

taa Turun kaupunkiseudun matkakeskuksen toteuttamista. Suojelukohteista Piikkiön, Paimion ja Raision rautatieasemiin ei kuulu maakuntakaavoitusta vaativaa aluetta. Yksittäiset rakennukset tulisi suojella yksityiskohtaisemman kaavoituksen yhteydessä.

Uudet ja kaksiajorataisiksi parannettavat tievaraukset on maakuntakaavassa osoitettu joko suunnitelluiksi teiksi tai yhteystarpeiksi. Hankkeet, joista on tehty riittävät selvitykset, olisi voitu yhteystarvemerkinän sijasta osoittaa ohjeellisen tielinjauksen merkinnällä. Valtatie 9 on tällä hetkellä vain yksiajoratainen leveäkaistatie Liedon asemalta Auraan päin. Maakuntakaavassa molemmat ajoradat on esitetty virheellisesti mustalla. Maantieyhteys Turusta Naantaliin (mt 185 ja kt 40) voidaan tulevaisuudessa liikenteen kasvaessa joutua nelikaistaistamaan. Tätä varausta ei ole maakuntakaavassa. Turun ohikulkutie (kt 40) on Raision kohdalla kantatie. Maakuntakaavan seututiemerkintä pitäisi korjata kantatieksi. Lisäksi ministeriö huomauttaa, että kaavaselostuksen kappaleen 9.5 taulukoissa on useita virheitä.

Piikkiö-Paimio -rataoikaisuvaraus voidaan merkitä maakuntakaavaan. Ratavaraus on kuitenkin merkitty itäpäästään liian lähelle moottoritietä. Myöskään itäpään liityntä pääraataan ei vastaa ratasuunnitelmaa ja johtaa liian pieeneen kaarresäteeseen. Rata on suunniteltu tunneliin noin 3,4 kilometrin matkalta. Maakuntakaavaa tulee korjata näiden seikkojen osalta. Ratahallintokeskukselta ei ole pyydetty lausuntoa kaavaehdotuksesta. Etelä-Suomen rautatieliikenteen visiot 2050 -työn pohjalta voidaan lähivuosina käydä keskusteluja Helsinki-Turku -radan kehittämiskäytännöistä.

Pomponrahkan Natura-alue on merkitty maakuntakaavaan lainvoimaista suojelualuetta laajempaan, jolloin se rajoittaa Turun lentoaseman kehittämismahdollisuuksia. Lisäksi Natura-alueen ulkopuolelle lentokenttäalueen päälle on merkitty erittäin laaja uusi suojelualue (S), joka estää merkittäväällä tavalla lentoaseman kehittämismahdollisuuksia. Natura-alueen koillispuolelle osoitettu uusi suojelualue tulee jättää vahvistamatta.

Ilmailulaitos varautuu sijoittamaan lentokenttätoimintoja myös kiitotien pohjoispuolisille alueille. Varautuminen todetaan myös maakuntakaavassa. Parhaiten tähän soveltuvat alueet sijaitsevat lähellä kiitotien itäpäästä, jossa maakuntakaavan teollisuustoimintojen aluetta (T) ei tule vahvistaa 600 metriä lähemmäksi kiitotietä ja sen jatkevarausta.

Maakuntakaavalla tulisi edistää eri liikennemuotojen yhteistyötä. Valtakunnallisesti merkittävien lentoasemien tulotiet tulisi esittää kaavassa valtakunnallisesti merkittävien matkaketjujen osina. Lentoesteiden korkeusrajoitusten mainitseminen esimerkiksi lentoasemaa koskevissa kaavamääräyksissä olisi ollut perusteltua. Lisäksi korkeusrajoitukset ja ilmailulain mukainen lausunnotmenettely olisi ollut aiheellista selostaa kaavaselostuksessa.

Lentoaseman pohjoispuolelle on merkitty kaksi maakaasuverkon reittivaihtoehtoa. Molempiin liittyy venttiili- ja linkkiasemia, jotka sijaitsevat lähellä lentoasemaa (lähiliikennevyöhykkeellä). Lentoturvallisuuden varmistamiseksi lentoaseman lähialueen sisään ei tule sijoittaa venttiiliasemia. Venttiiliasemien sijoittelu on suunniteltava siten, että ne ovat mahdollisimman kaukana lentoasemasta, varsinkin kiitoteiden lähestymissuunnista.

Koska kaasuverkon lentoturvallisuusseikkojen selvittäminen on kesken, reittivaihtoehdot tulisi jättää vahvistamatta.

Toimintoja, jotka voivat houkuttaa lentoturvallisuutta vaarantavia lintuja lentoaseman lähelle, ei tulisi kaavassa osoittaa alle 10 kilometrin etäisyydelle lentoasemasta. Kailassuon jätteenkäsittelypaikan varaus tulisi jättää vahvistamatta, ellei ole riittäviä selvityksiä siitä, miten toiminta houkuttelisi lintuja puoleensa ja miten lintujen todennäköiset lentoreitit suhtautuvat ilmaliikenteen lentoreitteihin. Olemassa olevia toimintoja (jätteenpolttolaitos, Raision jätevedenpuhdistamo sekä Topinojan ja Isosuon jätteenkäsittelypaikat) koskevissa kaavamääräyksissä tulisi todeta, että toiminta on hoidettava siten, että siitä aiheutu vaaraa lentoturvallisuudelle.

Maa- ja metsätalousministeriöllä ei ole huomautettavaa maakuntakaavasta.

Opetusministeriö yhtyy Museoviraston lausuntoon ja toteaa, että muinaismuistosuojelun kannalta maakuntakaava on valmisteltu erinomaisesti.

Kulttuurimaiseman ja rakennetun ympäristön osalta Museovirasto toteaa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edellyttävän valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriperintöalueiden ja -kohteiden osoittamista maakuntakaavassa. Inventoinnin "Rakennettu kulttuuriympäristö" (1993) kohteet on merkitty kaavakartalle pistemäisellä suojelumääräyksellä SR. Maakuntakaavan luonteelle sopiva ja maakuntakaavoituksessa vakiintunut tapa on merkitä valtakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöalueet kaavaan rasteroiduin alue-rajauksin. Merkintään tulee liittää alueiden säilymistä tukeva kaavamääräys ja yksityiskohtaisempaa suunnittelua ohjaava suunnittelumääräys. Vastaavalla tavalla tulisi kaavakarttaan merkitä myös maakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt. Lisäksi Museovirasto yhtyy rakennetun ympäristön osalta Turun maakuntamuseon kaavaehdotuksesta antamiin lausuntoihin.

Historiallisen ajan muinaisjäännösten osalta Museovirasto huomauttaa, että Turun ja Naantalin kaupunkikeskustoissa on muinaismuistolain rauhoittamia alueita. Molemmista kaupungeista on laadittu arkeologiset perusselvitykset 1980-luvulla (Keskiajan kaupungit 3 ja 4), mutta niissä ei ole esitetty muinaismuistoalueiden rajauksia. Museovirastossa on parhaillaan käynnissä kaupunkiarkeologinen inventointiprojekti, jonka yhteydessä tehtyjen määritelmien mukaan ennen 1720-lukua muodostuneet arkeologiset kerrostumat ovat muinaismuistolain rauhoittamia. Projektin myöhemmässä vaiheessa tullaan tekemään aluekokonaisuuksien rajaukset myös Turusta ja Naantalista.

Esihistoriallisten muinaisjäännösten osalta Museovirasto toteaa, että alueelta on jo tullut tietoon aikaisemmin tuntemattomia muinaisjäännöksiä maakuntakaavassa huomioitujen kohteiden lisäksi. Muinaisjäännösten määrä voi lisäksi oleellisesti kasvaa joillakin alueilla. Maakuntakaavaa ajan tasaistettaessa tulisi muinaisjäännöstietoja päivittää esimerkiksi viiden vuoden välein. Osa maakuntakaavassa SM-kohdemerkinnällä osoitetuista muinaisjäännöskohteista on niin laajoja, että ne olisi voinut osoittaa myös SM-aluemerkinnällä. Tästä huolimatta muinaisjäännösten esitystapaa voidaan pitää onnistuneena ja Museoviraston suositusten mukaisena.

Museovirasto toteaa, että maakuntakaava on kiinteiden muinaisjäännösten osalta varsin onnistunut ja korostaa tarvetta pitää kaavan tietoja ajan tasalla.

Puolustusministeriö toteaa, että tavoitteena on merivoimien toimintojen keskittäminen Pansioon, joka tulee alueen kehittämisen turvaamiseksi merkitä maakuntakaavassa kokonaan puolustusvoimien erityistoimintojen alueeksi

(E). Koivuluodon aluetta käytetään meripuolustusalueen taistelu-, vartio- ja sotilaspoliisikoulutukseen ja se on ainoa näihin tarkoituksiin soveltuva alue Turun seudulla. Alueen virkistysaluemerkintä tulee poistaa ja seutukaavan mukainen E-merkintä palauttaa. Kallanpään aluetta käytetään meripuolustusalueen ampumatarvike- ja räjähdysaineväestöalueena. Varastointi muualla Pansion alueella ei ole mahdollista puolustusministeriön räjähdysaineväestötoimintatavoitteen mukaisesti ja alue tulee säilymään räjähdysaineväestöalueena myös tulevaisuudessa. Alueen virkistysaluemerkintä tulee muuttaa E-merkinnäksi. Ministeriö ei myöskään hyväksy kevyen liikenteen väylän sijoittamista puolustusvoimien käytössä olevalle Heikkilän kasarmialueelle. Edellä mainitut maakuntakaavan virkistysaluemerkinnät ovat ristiriidassa puolustusvoimien alueelliset toimintaedellytykset turvaavien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö on siirtänyt lausunnon antamisen Länsi-Suomen lääninhallitukselle, jolla ei ole erityistä huomautettavaa maakuntakaavasta. Vuorovaikutus ja osallistuminen on kaavaprosessissa toteutettu ansiokkaasti. Kaava on huolella tehty ja sen vaikutukset asukkaiden elinoloihin ja elinympäristöön on otettu vaikutusten arvioinnissa hyvin huomioon. Lisäksi ministeriö kiinnittää huomiota julkisiin ja yksityisiin palveluihin sekä niiden saavutettavuuteen liittyviin seikkoihin.

Muut lausunnot

Ympäristöministeriö on pyytänyt maakuntakaavasta lausunnon myös **Lounais-Suomen ympäristökeskukselta**, joka toteaa, että maakuntakaavan linjaukset erityisesti kaupunkikehittämisen alueiden ja liikenneverkon osalta ovat seudun kehittämisen kannalta onnistuneita. Viranomaisvaikutuksen vuoksi maakuntakaavan ratkaisuille on tärkeä merkitys. Kaavaohjauksena vaikutuksen kautta maakuntakaavalla on tärkeä osa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden välittymisessä kuntien kaavoihin sekä alueiden suojelutarpeiden osoittamisessa. Kaava-alue on suurelta osin oikeusvaikutteisten yleiskaavojen piirissä. Maakuntakaava on otettava huomioon yleiskaavoja muuttaessa, joten maakuntakaavan strategiset ratkaisut ovat kaikkien alueen kuntien maankäytön suunnittelun kannalta edelleen tärkeitä.

Maakuntakaavan Natura-arviointia (Natura 2000 -alueet Pomponrahka ja Ruissalon lehdot) voidaan täydentää asianmukaiseksi esimerkiksi korjaamalla sen puutteet asemakaavoitusta koskevilla selvityksillä ja arvioinneilla. Viereillä olevia asemakaavoja koskevat selvitykset ovat kuitenkin edelleen keskeneräisiä ja arvioinnit tekemättä. Maakuntakaavan luonnonsuojelulain säännöstä siteeraavalla määräyksellä ei voida sivuttaa arviointia maakuntakaavassa ja osoittaa sitä myöhemmässä vaiheessa tehtäväksi. Ei saa syntyä tilannetta, jossa maakuntakaavassa osoitettu maankäyttö saattaa myöhemmin tehtävien selvitysten perusteella osoittautua mahdottomaksi toteuttaa. Maakuntakaavaa ei tule Ruissaloon rajoittuvien satama-alueiden ja Pomponrahkan ympäristön osalta vahvistaa ennen kuin on luotettavalla tavalla osoitettu, että kaavassa esitetty maankäyttö on mahdollista toteuttaa Natura-alueiden luonnonsuojeluarvoja merkittävästi heikentämättä. Ympäristökeskus esittää, että maakuntakaavasta jätetään vahvistamatta Turun yleiskaavasta kumotut alueet

sekä Ruskon kunnan ja Raision kaupungin alueilta LL-alue ja sen eteläpuolinen Pomponrahkan ja Vahdontien välinen alue.

Luontokohteiden ja -alueiden tunnuksessa käytetty SL-kirjainyhdistelmä

saattaa aiheuttaa sekaannusta, koska SL-merkintää on yleisemmin käytetty vain luonnonsuojelulain nojalla suojeltujen tai suojeltavaksi tarkoitettujen alueiden osoittamiseen. Maakuntakaavan tulkinta on ongelmallista pelkistetyin pohjakartan takia. M-merkintään liittyvässä suunnittelumääräyksessä tarkoitettun kokonaisrantaviivan laskentaperusteet olisi tullut määritellä kaavaselostuksessa.

VALITUKSET

Maakuntavaltuuston päätöksestä ovat valittaneet:

- 1) Eija Kautiainen-Wahlbeck ja Svante Wahlbeck, Turku
- 2) Veikko Laine, Rusko
- 3) Kiinteistöyhtymä Raiko/Jorma Raiko, Rusko
- 4) Mari Raiko, Rusko
- 5) Ruskon kunta
- 6) Hannu Sillanpää, Rusko
- 7) Varsinais-Suomen luonnonsuojelupiiri ry., Turku

Valitusten sisältö

1) **Eija Kautiainen-Wahlbeck ja Svante Wahlbeck** vaativat Pansion sataman LS-alueen vahvistamatta jättämistä.

LS-alue sijaitsee asutuksen, luonnonsuojelualueiden ja Natura 2000 -alueen välittömässä läheisyydessä. Lyhyen etäisyyden ja vesialueen olemattoman haittojen vaimennuskyvyn vuoksi LS-alueen vaikutukset lähialueisiin olisi tullut selvittää asianmukaisesti ja riittävästi. Ympäristövaikutusten arviointi on perustunut puutteellisiin ja osin virheellisiin tietoihin laivojen, laivapaikkojen, tavarantoiminnan ja autoliikenteen määrästään, eikä arviointia ole tehty luonnonsuojelulain mukaisesti. Päätöksiä ja haittoja ei ole arvioitu maakuntakaavan mahdollistaman maksimipäästötilanteen mukaan. Ruissaloon kohdistuvien eri hankkeiden ja suunnitelmien yhteisvaikutuksia ei ole lainkaan selvitetty.

Maakuntakaava ei täytä maankäyttö- ja rakennuslain 3 ja 4 lukujen vaatimuksia. Valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ei ole otettu riittävästi huomioon. Yleistavoitteen mukaan alueidenkäytön suunnittelussa olemassa olevat tai odotettavissa olevat ympäristöhaitat ja poikkeukselliset luonnonolot tunnistetaan ja vaikutuksia ehkäistään. Erityistavoitteiden mukaan alueidenkäytössä on ehkäistävä melusta aiheutuvaa haittaa ja pyrittävä vähentämään jo olemassa olevia haittoja sekä varmistettava, että valtakunnallisesti merkittävät kulttuuri- ja luonnonperinnön arvot säilyvät.

Maakuntakaavan osoittamaan laajuuteen rakennettuna LS-alueen immissioista aiheutuisi lähimmille naapureille Ruissalossa pysyvää kohtuutonta haittaa. Maakuntakaavassa ei ole merkintöjä mahdollisten haittojen rajoittamiseksi. Haitan sietämisvelvoitetta arvioitaessa tulisi ottaa huomioon asutuksen sijainti luonnonsuojelualueella. Luonnonsuojelualueilla, mukaan lukien niillä sijaitsevat lomiasunto- ja asuntoalueet, tulisi noudattaa valtioneuvoston päätöksen mukaisia meluohjeita 45 dB(A) päivällä ja 40 dB(A) yöllä. Maakuntakaavan selostuksessa mainitaan ainoastaan 55 dB raja ja vaikutusarvioinnissa esitetään ainoastaan 55 dB melualueet. On ilmeistä, että meluohjeet ja ilmapäästöjen ohjeet luonnonsuojelualueille tulevat ylittymään. Maakuntakaavan toteuttaminen aiheuttaisi kohtuutonta haittaa naapureille.

LS-alueen vaikutuksia Ruissalon Natura 2000 -alueeseen ei ole arvioitu luonnonsuojelulain 65 §:n ja EU:n luontodirektiivin mukaisesti. Maakuntakaavaa laadittaessa tehty selvitys on lähinnä olemassa olevaan kirjallisuuteen perustuva yhteenveto, jonka lähtötietojen paikkansapitävyyttä ei ole tarkistettu. Selvitys perustuu Turun yleiskaavan ja Pansion asemakaavan selvityksiin, joista Turun hallinto-oikeus (yleiskaavaa koskeva päätös 20.12.2002) ja Lounais-Suomen ympäristökeskus (asemakaavaa koskeva oikaisukehoitus 19.1.2001) ovat todenneet, etteivät ne ole luonnonsuojelulain ja luontodirektiivin mukaisia arviointeja. Maakuntakaavan selvityksen kirjallisuusviitteet joko eivät ole luonnonsuojelulain mukaisia arviointeja tai koskevat Pansion junalauttasatamaa eli vain osaa LS-alueesta. Sataman ilma- ja melupäästöjä koskee molempia vain yksi viite. Useissa viitteissä todetaan, että pelkästään junalauttasataman vaikutukset Ruissalon Natura 2000 -alueeseen voivat olla merkittäviä, vaikka se on suuruusluokaltaan vain $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{6}$ täyteen rakennetusta LS-alueesta. Maakuntakaavan selvityksestä ja kirjallisuusviitteistä ei voida tehdä perusteltua objektiivista johtopäätöstä, jonka mukaan LS-alueelle sijoittuvat toiminnot eivät yksin tai yhdessä muiden samalle alueelle vaikuttavien toimintojen kanssa heikennä Ruissalon saaren ainutlaatuisia luonto- ja virkistysarvoja. Lain mukaan asianmukainen arviointi on tehtävä ennen kaavan hyväksymistä.

2) **Veikko Laine** vaatii LL-alueen ja lentomelualueen laajennusten vahvistamatta jättämistä sekä nykyisen asutuksen esittämistä maakuntakaavassa.

LL-alueen laajennuksella kentän länsipäässä varaudutaan yli kymmenkertaiseen liikenteeseen, josta aiheutuu alueen asutukselle kestäväntöntä melua. Varsinais-Suomen strategiaprojektin ja Turun lentoaseman meluarvioselvityksestä (1992) käy ilmi, että eräin järjestelyin nykyinen lentoliikenne voidaan kaksitoistakertaisesti nykyisellä lennonvarmistus- ja kiitotiekapasiteetilla.

Maakuntakaavoitus ei ole perustunut vuorovaikutteiseen suunnitteluun. Kaava ei edistä turvallisen, terveellisen ja viihtyisän elinympäristön luomista eikä ympäristönsuojelua ja ympäristöhaittojen ehkäisemistä. Koska lentoasema sijaitsee maakunnallisesti merkittävän pohjavesialueen päällä ja Natura-alueen vieressä, ei kaavaa laadittaessa ole kiinnitetty erityistä huomiota alueiden käytön ekologiseen kestävyyteen eikä ympäristön kannalta kestäviin liikenteen järjestelyihin. Kaavaa laadittaessa ei ole pidetty silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa.

Korkein hallinto-oikeus on vuonna 1992 todennut silloisen seutukaavan lentoliikenteen aluevarauksen laajennuksen laittomaksi. Aluevaraus ei ulottunut Vahdontien länsipuolelle. On mielenkiintoista nähdä, miten eri valitusasteet uuden lain mukaan suhtautuvat suurempaan ja asutukselle haitallisempaan LL-alueeseen.

3) **Kiinteistöyhtymä Raiko/Jorma Raiko** vaatii, että maakuntakaavalla ei saa estää alueen nykyisen asutuksen ja yritystoiminnan kehittämistä ja laajentumista. TP- ja LL-alueilla näin tulee kaavamääräysten mukaan tapahtumaan. Varsinkin LL-merkintä on yksityistä yritystoimintaa syrjivä ja vapaata kilpailua rajoittava. Alueen kylien päällä lentomelu ei saa lisääntyä nykytasosta.

4) **Mari Raiko** vaatii Ruskon kunnan eteläosaan Raision kaupungin rajalle osoitetun TP-alueen vahvistamatta jättämistä ja muuttamista A-alueeksi.

Maakuntakaavassa on osoitettu työpaikka-alue olevan ja yleiskaavassa AO-alueeksi osoitetun asuntoalueen päälle. Kylän Raision kaupungin puoleinen osa

on maakuntakaavassa osoitettu A-alueeksi. TP-merkintä estää asuntojen peruskorjaamisen ja laajentamisen aiheuttaen maanomistajille kohtuutonta haittaa. Lentoliikennealueen laajennus aiheuttaisi monille asuntoalueille yli 55 dB:n melua. Meluntorjuntalain mukaan melun aiheuttaja on velvollinen rajoittamaan melua siten, että olevalle asutukselle ei aiheuteta kohtuutonta haittaa.

5) **Ruskon kunta** vaatii Lähteenmäen alueelle osoitetun TP-alueen sekä LL-alueen ja lentomelualueen vahvistamatta jättämistä ja maakuntakaavan palauttamista Varsinais-Suomen liitolle uudelleen valmisteltavaksi.

Kunnan kannalta merkittävä ja asemakaavoitettu Lähteenmäen asuntoalue on maakuntakaavassa merkitty työpaikka-alueeksi, jonne ei saa osoittaa uutta asuamista. Näin ollen maakuntakaavoituksella vaikeutetaan alueen tavanomaista kehittämistä. TP-alue ei ole maankäyttö- ja rakennuslain 5 §:n mukainen eikä täytä 28 §:n säännöstä, jonka mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Alue soveltuu hyvin asumiseen, koska se on rakennettu pääosin lentokentän rakentamisen jälkeen ja lentomelu on tekniikan kehityksen johdosta alentunut. Rakennuskaava laadittiin ja vahvistettiin pääosin rakennetulle alueelle vuonna 1982. TP-merkintä vaikeuttaa mahdollisia kaavamuutoksia kohtuuttomasti. Alueen kunnallistekniikka ja muu yhdyskuntarakentaminen on tehty asuntoaluemitoituksella. Alueella on 120 omakotitaloa (tonttien keskikoko 1 400 m²) ja 400 asukasta (10 % kunnan väestöstä) ja se muodostaa 20 % kunnan asumistarkoitukseen kaavoitetuista alueista. Jos alue on tarkoitus tulevaisuudessa muuttaa työpaikka-alueeksi, on yhdyskuntarakenne rakennettava uudestaan. Tämä on kestävä kehityksen vastaista, eikä täytä maankäyttö- ja rakennuslain taloudellisuusvaatimusta. Alueen kehittäminen ja maanomistajien aseman turvaaminen edellyttää, että jo 20 vuotta vanhaa kaavaa on pystyttävä tarkistamaan. TP-alueena aluetta ei voida kehittää järkevästi ja taloudellisesti, joten alueen maanomistajille aiheutuu kohtuutonta haittaa. Asumistarkoitukseen asemakaavoitettu alue tulee merkitä maakuntakaavassa A-merkinnällä.

Maakuntakaavassa ei esitetä riittäviä selvityksiä lentoliikenteen alueen ja lentomelualueen laajennustarpeesta, joten varausten laajennukset ovat perusteettomia. LL-alue on suhteettoman suuri lentokentän nykyiseen toimintaan ja laajentamissuunnitelmiin nähden. Myöskään lentomelualueen laajentamiselle ei ole perusteita, koska konetyyppien muutokset ovat alentaneet melutasoa. Lentoaseman meluselvityksen (1996) mukaan siviililiikenteen melualue on pienentynyt alle puoleen vuosien 1991 ja 1994 välisenä aikana. Samassa selvityksessä todetaan, että vuoden 1991 jälkeen tapahtunut kokonaisliikennemäärän alentuminen ei ole olennaisesti vaikuttanut melutason alentumiseen, koska alentuminen on tapahtunut vähämeluisten lentoalusten liikenteessä. Sotilasliikenteen vähäisyyden vuoksi (1 179 laskeutumista vuonna 1994) sen vaikutusta ei tulisi ottaa huomioon täysimääräisenä. Kuten edellä mainitussa selvityksessäkin todetaan, vain siviililiikenteen melulaskelmat kuvaavat selvästi päivittäin esiintyvää melualtistusta. Lentoliikenteen alueeksi ja lentomelualueeksi tulee maakuntakaavassa merkitä vain todellinen ja riittäviin selvityksiin perustuva alue. Melutaso ei saa nousta vuoden 2002 tasosta ja melualueita määriteltäessä tulee ottaa huomioon vain päivittäin esiintyvä siviililiikenteen melutaso.

6) **Hannu Sillanpää** vaatii Lähteenmäen asemakaava-alueelle osoitetun TP-alueen sekä LL-alueen ja lentomelualueen laajennusten vahvistamatta jättämistä.

Valittaja uudistaa muistutuksessa lausumansa. Muistutukseen annetussa vasti-

neessa on ainoastaan käsitelty kaavaehdotusta yleisesti. Valittajan oikeusturva edellyttäisi, että vastineessa vastattaisiin perustellusti muistutuksessa esitettyihin vaatimuksiin.

Lähteenmäen alue on toteutunut vahvistetun rakennuskaavan mukaisesti. Merkittävä asuinalue tulee osoittaa maakuntakaavassa A-merkinnällä. TP-alue on maankäyttö- ja rakennuslain 1 §:n vastainen, koska se estää hyvän elinympäristön säilymisen ja kestäväen kehityksen jatkumisen. TP-alueesta aiheutuu myös maankäyttö- ja rakennuslain 58 §:n 2 momentissa tarkoitettu haittaa ja häiriötä asemakaavassa osoitetulle maankäytölle. Maankäyttö- ja rakennuslain 54 §:n 1 momentin nojalla asemakaavaa mahdollisesti muutettaessa asuinalueet on muutettava työpaikka-alueiksi, jolloin asuinrakennusten arvo romahtaa ja asukkaiden elinympäristö tuhoutuu. Ilmeistä on, että maakuntakaavaan perustuen voidaan vastaisuudessa kieltää pientalojen perusparannus- ja laajennushankkeet sekä uuden asuinrakennuksen rakentaminen tuhoutuneen tilalle. TP-alue loukkaa myös maanomistajien yhdenvertaisen kohtelun vaatimusta ja on siten perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuusperiaatteen vastainen.

Maakuntakaavassa osoitettu LL-alueen laajentaminen ei perustu riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin, vaan ainoastaan kaavan laatijan olettamuksiin ja toiveisiin. Laajennus on asutuksen etuja ja oikeuksia loukkaava. Lentokentän kehittäminen ei vaadi uusia aluevarauksia, koska nykyiset alueet riittävät tulevien vuosikymmenien tarpeisiin. Ruskon kunnan yleiskaavassa olevaa varausta on pidettävä täysin riittävänä. Yleiskaava noudattaa korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä 20.8.1992 t. 2825 lentoliikennealueeseen otettua kantaa. Lentomelualueen laajennus lisää merkittävästi meluhäiriötä Lähteenmäen asuntoalueella. Mahdollinen lentoliikenteen lisääntyminen ei saa lisätä melua siinä määrin, että melualueen laajentaminen olisi perusteltua. Maakuntakaavan asiakirjoissa todetaan lentomelulla olevan merkittäviä vaikutuksia ihmisten elinoloihin. Maakuntakaava on LL-alueen ja lentomelualueen laajennusten osalta maankäyttö- ja rakennuslain 1 ja 58 §:n vastainen.

7) Varsinais-Suomen luonnonsuojelupiiri ry. vaatii Pansion sataman LS-alueen ja Natura 2000 -alueen Pomponrahka läheisyyteen osoitetun maankäytön vahvistamatta jättämistä.

Maakuntakaava on lainvastainen, koska sen vaikutuksia Pomponrahkan ja Ruissalon Natura 2000 -alueisiin ei ole kaavapäätöstä tehtäessä arvioitu maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n ja luonnonsuojelulain 65 §:n edellyttämällä tavalla. Arvioinnin puutteellisuus on todettu myös Lounais-Suomen ympäristökeskuksen lausunnossa 16.4.2002. Tehdyt arviot perustuvat lähinnä olemassa oleviin julkaisuihin. Niiden perusteella ei voida sanoa, että Ruissalon läheisyyteen kaavaillut satamatoimintojen laajennukset ja Pomponrahkan läheisyyteen sijoittuvat toiminnot eivät heikentäisi kohteiden Natura-arvoja. Ennen kaavan hyväksymistä pitää olla selvitettyä, että kaavassa esitetyt ratkaisut voidaan myös toteuttaa ilman Natura-alueille aiheutuvaa merkittävää haittaa. Arvioiteja ei myöskään saa siirtää detaljikaavoituksen yhteydessä tehtäviksi. Tähän ei ole tarvettakaan, koska maankäytön suunnitelmista Pomponrahkan ja Ruissalon läheisyydessä tiedetään enemmän kuin mitä nyt maakuntakaavassa esitetään tehtyjen Natura-arviointien pohjaksi.

Lisäksi ongelmana on epäselvyys Pomponrahkan Natura-alueen rajauksesta, jota koskevan valtioneuvoston päätöksen korkein hallinto-oikeus on 30.6.2000 kumonnut. Tällä hetkellä ei siten ole olemassa sellaista lainvoimaista valtioneuvoston päätöstä, josta Natura-alueen rajausta voitaisiin todeta. Ei siis ole selvää, minkä

rajauksen perusteella vaikutusten arviointi tulisi tehdä.

VASTINEET YM.

Varsinais-Suomen liitto on antanut vastineen lausunnoista ja valituksista.

Valittajille on varattu tilaisuus antaa vastaselitys maakunnan liiton vastineesta. Valittajat ovat antaneet vastaselityksen lukuun ottamatta valituksia 1 ja 7.

Senaatti-kiinteistöt on valitusajan päättymisen jälkeen 8. ja 15.4.2003 toimit-
tanut ympäristöministeriöön kaksi kirjelmää.

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN PÄÄTÖS

Kannanotot ministeriöiden lausuntoihin

Liikenne- ja viestintäministeriön lausunnosta ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavasta on jätetty vahvistamatta osa Turun lentoaseman pohjoispuolisesta teollisuustoimintojen aluevarauksesta (T) jäljempänä esitettävillä perusteilla. Vahvistamatta jätetyllä alueella jää voimaan Varsinais-Suomen seutukaava, jossa alue osoitetaan lentoliikenteen alueeksi (LL).

Valtatien 9 merkintä Liedon asemanseudulta koilliseen on oikaisunluonteisena korjauksena muutettu merkinnäksi "suunniteltu kaksiajoratainen valta- tai kantatie".

Ympäristöministeriö yhtyy lausunnossa esitettyyn näkemykseen siitä, että osa maakuntakaavassa yhteystarvemerkinnällä osoitetuista tiehankkeista olisi ollut mahdollista osoittaa ohjeellisen tielinjauksen merkinnällä.

Maakuntakaavassa osoitetaan ne tieyhteydet, jotka on suunniteltu muutettaviksi kaksiajorataisiksi. Turun ja Naantalın välillä tällaista varausta ei ole. Näin ollen asia tulee ratkaista maakuntakaavan tarkistuksen yhteydessä, kuten maakunnan liiton vastineessakin esitetään.

Turun ohikulkutie on merkitty maakuntakaavassa Raision kaupungin kohdalla kaksiajorataiseksi pääkaduksi, eikä seututieksi niin kuin lausunnossa ja maakunnan liiton siihen antamassa vastineessa esitetään.

Piikkiö-Paimio -rautatien oikaisuvarauksen osalta ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavan yleispiirteisyyden salliman liikkumavaran puitteissa rautatien oikaisu voidaan toteuttaa ratasuunnitelman mukaisesti. Maakuntakaava ei myöskään estä rautatien toteuttamista tunnelissa kulkevana. Lisäksi ympäristöministeriö toteaa, että maakunnan liiton olisi tullut pyytää kaavaehdotuksesta Ratahallintokeskuksen lausunto.

Merkintä SR 067 osoittaa Turun päärautatieaseman ympäristöineen. Kysymyksessä on valtakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen ympäristö, joka on otettava huomioon matkakeskushankkeen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Myös Paimion ja Raision rautatieasema-alueet (SR 577010 ja SR 680005) ovat valtakunnallisesti merkittäviä. Piikkiön rautatieasema-alue (SR 602006) puolestaan voidaan pitää vähintään seudullisesti merkittävänä kulttuuriympäristönä. Näin ollen ympäristöministeriö katsoo, että nämä rautatieasema-alueet on tullut osoittaa maakuntakaavassa. Maakuntakaava-

van SR-merkintä ohjaa ottamaan kulttuuriympäristöt huomioon alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Pomponrahkan Natura 2000 -alueen ja suojelualueen (S) rajausten osalta ympäristöministeriö viittaa jäljempänä valitusten kohdalla lausumaansa.

Maakaasuputken länsilaaajennuksen linjaus osoitetaan maakuntakaavassa hankkeesta laaditun ympäristövaikutusten arviointiselostuksen mukaisena. Turun lentoaseman pohjoispuolelle osoitetaan kaksi linjausvaihtoehtoa. Maakaasuputkeen liittyvistä lentoturvallisuusseikoista on maakuntakaavan hyväksymisen jälkeen neuvoteltu hankkeesta vastaavan Gasum Oy:n ja ilmailuviranomaisten kesken. Ympäristöministeriö toteaa, että asiassa saadun selvityksen perusteella myös lähempänä lentoasemaa kulkevaan eteläiseen linjausvaihtoehtoon liittyvä venttiiliasema voidaan toteuttaa siten, ettei siitä aiheudu vaaraa lentoturvallisuudelle.

Kailassuon erityistoimintojen aluevaraus jätehuollon toiminnoille (E) sijaitsee Liedon asemanseudulla noin kahdeksan kilometrin etäisyydellä Turun lentoasemasta. Vastaava aluevaraus (ET) on ollut jo Varsinais-Suomen seutukaavassa. Maakuntakaavan selostuksen mukaan aluevaraus on tehty kaupunkiseudun jätehuollon tulevaa kehittämistä varten. Selostuksessa viitataan Lounais-Suomen alueelliseen jätesuunnitelmaan vuodelle 2005 (1997), jossa Kailassuo on ainoa uusi alueellinen kaatopaikka. Turun kaupunkiseudun jätehuoltostrategiassa (2002) todetaan, että pidemmällä tähtäyksellä Kailassuon jätteenkäsittelyalueen tarve on ilmeinen. Ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavassa tulee varautua jätehuollon aluetarpeisiin myös pitkällä aikatahtäyksellä. Koska maakuntakaava on yleispiirteinen suunnitelma, ratkaistaan Kailassuon E-aluevarauksen tarkempi toteuttamistapa yksityiskohtaisemman suunnittelun perusteella. Se, missä määrin toiminta mahdollisesti houkuttelee puoleensa lintuja, riippuu muun muassa alueelle tuotavan jätteen laadusta. E-aluevarauksen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on selvitettävä ja otettava huomioon myös toiminnan mahdolliset vaikutukset lentoturvallisuuteen.

Opetusministeriö pitää kulttuurihistoriallisten ympäristöjen esitystapaa puutteellisenä. Ympäristöministeriö toteaa, että vahvistettavaksi saatetussa maakuntakaavassa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt osoitetaan SR-merkinnällä. Merkinnän selitys on "suojeltava rakennetun ympäristön kokonaisuus" ja siihen liittyy suojelumääräys. Turun ja Naantalin keskustoihin sekä Ruissaloon osoitetaan "osa-alueet, joiden suojeltavista rakennetun ympäristön kokonaisuuksista on erillislueetelo". Lisäksi maakuntakaavassa osoitetaan viivarasterimerkinnällä, johon liittyy suunnittelumääräys, kulttuuriympäristön tai maiseman kannalta tärkeitä alueita.

Maakuntakaavan selostuksessa on Turun ja Naantalin keskustojen ja Ruissalon osa-alueajauksista tarkemmat kartat, joissa esitetään SR-merkinnöillä niihin sisältyvät kulttuurihistorialliset alueet ja kohteet. Sekä kaavakartalla että selostuksen kartoilla SR-merkintään liittyy tunnus, joka viittaa selostuksessa oleviin luetteloihin Turun ja Naantalin keskustojen, Ruissalon sekä muun kaava-alueen suojeltavista rakennetun ympäristön kokonaisuuksista. Luetteloissa merkintä "VMKY -93" viittaa valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa mainittuun inventointiin "Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt".

Ympäristöministeriö katsoo, että kohdemerkintää voidaan maakuntakaavassa käyttää silloin, kun kysymys on maakuntakaavan mittakaavaan nähden pienialaisesta kohteesta tai kun alueen maantieteellisellä ulottuvuudella ei ole maakuntakaavan muun sisällön tai ohjausvaikutuksen kannalta merkitystä. Kulttuurihistoriallisen ympäristön alueellisella ulottuvuudella on merkitystä maakuntakaavan muun sisällön ja ohjausvaikutuksen kannalta. Näin ollen vahvistettavaksi saatetun maakuntakaavan esitystapa on puutteellinen niiltä osin kuin kaavassa osoitetaan kohdemerkinnällä SR sellaisia kulttuurihistoriallisia ympäristöjä, jotka niiden pinta-ala ja kaavan mittakaava huomioon ottaen olisi ollut mahdollista osoittaa jollakin alueellisen ulottuvuuden ilmaisevalla merkinnällä, kuten osalueraujauksella tai rasterilla. Tällaisia ovat esimerkiksi Kuusiston kirkko ympäristöineen (SR 202012) sekä Ruskon kirkonkylän maisemakokonaisuus (SR 704004) ja Hiidenvainion kulttuurimaisema (SR 704001).

Merkinnän selityksen ja kuvauksen sekä selostuksen perusteella SR-merkinnällä on kuitenkin tarkoitus osoittaa paitsi pienialaisia kohteita myös laajempia kokonaisuuksia. Selostuksen luetteloissa on alueista laajuudeltaan vaihtelevansisältöiset kuvaukset. Opetusministeriön lausunnosta antamassaan vastineessa maakunnan liitto toteaa, että maakuntakaavan lähtökohtana on tiedon antaminen alueella olevista kulttuuriympäristön arvoista. Tämän mukaisesti SR-merkintää tulee esimerkiksi kuntakaavoitukseen kohdistuvan ohjausvaikutuksen osalta tulkita siten, että merkintä osoittaa alueella olevaa kulttuuriympäristön arvoa, jonka alueellinen ulottuvuus määräytyy kaavaselostuksen tietojen perusteella. Kun otetaan vielä huomioon maakuntakaavassa annetut kaavamääräykset ja se, että osa kulttuurihistoriallisista ympäristöistä sisältyy maakuntakaavassa viivarasterimerkinnällä osoitettuihin kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeisiin alueisiin, ei maakuntakaavan voida katsoa olevan kulttuurihistoriallisten ympäristöjen esittämisen osalta lainvastainen. Ympäristöministeriö antaa kuitenkin jäljempänä asiaa koskevia jatkosuunnitteluohjeita.

Edellä mainitun esitystapaa koskevan puutteellisuuden vuoksi ympäristöministeriö kehottaa maakunnan liittoa täydentämään kaavaselostusta kartalla, josta käyvät ilmi inventoinnin "Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt" rajaukset. Lisäksi ympäristöministeriö kehottaa maakunnan liittoa korjaamaan selostuksen luetteloita siten, että kaikkien valtakunnallisesti merkittävien kulttuurihistoriallisten ympäristöjen ja niihin sisältyvien kohteiden kohdalla on merkintä "VMKY -93".

Puolustusministeriön lausunnosta ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavasta on jätetty vahvistamatta Koivuluodon ja Kallanpään alueiden virkistysaluevaraukset (V) sekä Heikkilän kasarmialueen rannansuuntainen V-alue ja ulkoilureitti jäljempänä esitettävillä perusteilla. Vahvistamatta jätetyillä alueilla jää voimaan Varsinais-Suomen seutukaava, jossa alueet osoitetaan erityistoimintojen alueiksi (ER 2).

Johtopäätöksenä ministeriöiden lausunnoista ympäristöministeriö katsoo, etteivät ministeriöiden kannat ole maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n 4 momentin tarkoittamalla tavalla eriyvät eikä tällaista tilannetta synny myöskään kaavan vahvistamispäätöstä tehtäessä. Asiaa ei siten ole tarpeen siirtää valtioneuvoston yleisistunnossa ratkaistavaksi.

Lausumat valituksista

Maakuntakaavan suhde Natura 2000 -alueisiin Pomponrahka ja Ruissalon lehdot (valitukset 1 ja 7)

Natura 2000 -verkoston huomioon ottaminen maakuntakaavoituksessa

Maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n 1 momentin mukaan kaavaa hyväksytessä ja vahvistettaessa on sen lisäksi, mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetään, noudatettava, mitä luonnonsuojelulain 10 luvussa säädetään. Luonnonsuojelulain 10 luvussa ovat Euroopan yhteisön Natura 2000 -verkostoa koskevat erityissäännökset.

Luonnonsuojelulain 65 §:n 1 momentin mukaan, jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Saman pykälän 2 momentin mukaan luvan myöntävän tai suunnitelman hyväksyvän viranomaisen on katsottava, että 1 momentissa tarkoitettu arviointi on tehty. Viranomaisen on sen jälkeen pyydettävä siitä lausunto alueelliselta ympäristökeskukselta ja siltä, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on.

Luonnonsuojelulain 66 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen taikka hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos 65 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu arviointi- ja lausunnotmenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon.

Maakuntakaava on yleispiirteinen pitkän aikatahtäyksen suunnitelma, joka täsmentyy yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Tästä huolimatta jo maakuntakaavatasolla on oltava selvillä kaavan toteuttamisen vaikutuksista Natura 2000 -verkostoon. Maakuntakaava voidaan hyväksyä ja vahvistaa, jos riittäviin selvityksiin perustuen voidaan todeta, että kaavalle löytyy sellainen toteuttamiskelpoinen toteuttamistapa, joka ei merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Asiaa arvioitaessa on otettava huomioon mahdollisuudet lieventää haitallisia vaikutuksia toteutusvaiheessa. Tarvittaessa maakuntakaavassa on annettava määräyksiä, jotka turvaavat Natura-alueen perusteena olevien luonnonarvojen huomioon ottamisen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Pomponrahka

Natura 2000 -alue Pomponrahka (FI0200061) sijaitsee Turun lentoaseman ja ohikulkutien välissä. Natura-alueen suokokonaisuus muodostuu eteläisestä Pomponrahkasta ja pohjoisesta Isosuosta.

Valituksen 7 kohteena on maakuntakaavassa Natura-alueen läheisyyteen osoitettu maankäyttö. Natura-alueen pohjoispuolelle osoitetaan lentoliikenteen alue (LL) sekä itä- ja länsipuolille työpaikka-alueet (TP). LL-alue käsittää paitsi olemassa olevan Turun lentoaseman myös rakentamatonta aluetta nykyisten terminaalien länsipuolella. TP-alueet osoittavat Natura-alueen läheisyyteen toimitila- ja liikerakentamista.

Maakuntakaavaa laadittaessa on arvioitu sen toteuttamisen vaikutuksia Natura-alueen luonnonarvoihin selvityksessä "Luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen arvio maakuntakaavan vaikutuksista Pomponrahkaan (FI0200061), Varsinais-Suomen liitto". Selvityksessä maakuntakaavasta aiheutuvina mahdollisina häirtatekijöinä tarkastellaan melua, rakentamista Natura-alueen läheisyydessä ja lisääntyvää liikkumista Natura-alueella. Selvityksessä arvioidaan näiden tekijöiden vaikutuksia Natura 2000 -alueen perusteena oleviin luontotyyppisiin ja lajeihin. Selvityksen mukaan rakentamisen aiheuttama muutos suoalueen vesitaloudessa on mahdollisista haitallisista vaikutuksista vakavin. Maakuntakaavan Natura-arvioinnin johtopäätöksenä on kuitenkin, ettei maakuntakaava aiheuta Natura-alueelle kokonaisuutena merkittävää haittaa.

Lounais-Suomen ympäristökeskus ja Turun kaupunki ovat antaneet maakuntakaavan Natura-arvioinnista lausunnon. Ympäristökeskus toteaa lausunnoissaan 16.4.2002, että kaavan merkittävimmät vaikutukset johtuvat lentoaseman ja sen lähialueen rakentamisen aiheuttamista muutoksista pohjaveteen ja sitä kautta suoluontotyyppien vesitalouteen ja luontotyyppien ja lajien säilymiseen. Ympäristökeskus katsoo, ettei rakentamisen vaikutuksia ole riittävästi selvitetty, mutta toteaa kuitenkin, että maakuntakaavan Natura-arvioinnin puutteet voidaan korjata hyödyntämällä asemakaavojen vaikutusten arvioinnin tuottamaa lisätietoa. Myös kaupunki kiinnittää lausunnoissaan 22.10.2002 huomiota muun muassa rakentamisen vesitalousvaikutuksiin, mutta toteaa, että maakuntakaavan yleispiirteisyys huomioon ottaen tehtyjä selvityksiä voidaan pitää riittävinä.

Natura-alueen ympäristön maankäytön yksityiskohtaisempaan suunnitteluun liittyen on tehty selvitys "Pomponrahkan pohjavesimallinnus ja vesitaseselvitys, Turun kaupunki ja PalmbergTku Oy, 4.12.2003". Selvityksessä arvioidaan Lentokentän eteläpuolen asemakaavaehdotuksen toteutumisen ja Raision maaliikenneaseman rakentamisen vaikutuksia Pomponrahkan ja Isosuo vesitalouteen.

Suoalueet rajautuvat koillisessa Lentokentän ja Munittulan pohjavesialueisiin. Osa pohjavesialueiden pohjavedestä purkautuu suoalueille, josta vedet kulkeutuvat edelleen oja pitkin lounaaseen ja etelään. Selvityksen mukaan suoalueiden vesitilanne riippuu pääasiassa pohjavesialueilta purkautuvan veden määrästä ja soiden jälkeisestä ojituksesta. Pohjavesialueiden vedenotto vähentää nykyisin merkittävästi suoalueille purkautuvan veden määrää.

Lentokentän eteläpuolen asemakaavaehdotuksessa osoitetaan erityyppistä toimitilarakentamista maakuntakaavan TP- ja LL-alueille Natura-alueen itäpuolelle. Kaavaehdotuksessa annetaan rakentamista koskevia määräyksiä pohjaveden laadun ja määrän suojelusta sekä puhtaiden hulevesien johtamisesta suoalueelle. Selvityksen mukaan kaavaehdotuksen toteutumisen seurauksena Pomponrahkalle purkautuvat vedet vähenevät noin 20 % ja yhteensä Natura-alueelle purkautuu noin 10 % vähemmän vettä. Veden vähenemisellä on vaikutuksia lähinnä kuivina kausina ja vaikutusten merkittävyys riippuu kuivien kausien pituudesta.

Raision maaliikenneasema sijaitsee maakuntakaavan TP-alueella Natura-alueen länsipuolella, eikä sen rakentamisella ole selvityksen mukaan varsinaista merkitystä suoalueiden vesitaloudelle. Maaliikenneaseman rakentami-

nen perustuu Raision logistiikkakeskuksen asemakaavaan, jota laadittaessa on arvioitu sen toteuttamisen vaikutukset Natura-alueen luonnonarvoihin. Lounais-Suomen ympäristökeskus on 15.7.2003 antanut asemakaavan Natura-arvioinnista lausunnon. Arviointi- ja lausunntomenettelyn mukaan asemakaava on mahdollista toteuttaa Natura-alueen luonnonarvoja merkittävästi heikentämättä edellyttäen, että kaavamääräyksin turvataan suoalueiden pohjaveden tason säilyminen toteuttamisvaiheessa.

Ympäristöministeriön johtopäätökset:

Natura 2000 -alueen Pomponrahka rajausta perustuu valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoa koskeviin päätöksiin 20.8.1998 ja 22.1.2004. Jälkimmäisellä päätöksellä, jota on noudatettava mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta, valtioneuvosto laajensi Natura-aluetta. Maakuntakaavassa Natura-alue osoitetaan suojelualueeksi (S), jonka rajausta on valtioneuvoston päätösten mukainen.

Ympäristöministeriö katsoo maakuntakaavan Natura-arvioinnin ja siitä annettujen lausuntojen riittävällä tavalla osoittavan, etteivät melu ja lisääntyvä liikkuminen merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon.

Ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavan Natura-arvioinnin ja siitä annettujen lausuntojen perusteella kaavan toteuttamisen haitallisista vaikutuksista merkittävin on rakentamisen aiheuttama suoalueiden vesitalouden muuttuminen. Rakentaminen Natura-aluetta ympäröivillä LL- ja TP-alueilla aiheuttaa muutoksia suoalueiden vesitaloudessa ja voi siten heikentää luontodirektiivin liitteen I luontotyyppisiä keidassuot ja letot sekä liitteen II lajin kiiltosirppisammal elinolosuhteita. Haitallisten vaikutusten merkittävyys jää kuitenkin maakuntakaavan Natura-arvioinnissa avoimeksi.

Ympäristöministeriö katsoo, että rakentamisen vaikutukset suoalueiden vesitalouteen olisi tullut jo maakuntakaavatasolla arvioida tarkemmin. Näin ollen yksin maakuntakaavan Natura-arvioinnin perusteella ei voida todeta, että maakuntakaavalle löytyy sellainen toteuttamiskelpoinen toteuttamistapa, joka ei merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon.

Natura-aluetta ympäröivillä maakuntakaavan LL- ja TP-alueilla on käynnissä yksityiskohtaisempi suunnittelu, jonka yhteydessä laaditussa vesitaseselvityksessä on arvioitu tarkemmin rakentamisen vaikutuksia suoalueiden vesitalouteen.

Ympäristöministeriö katsoo maakuntakaavan Natura-arvioinnin, vesitaseselvityksen ja Raision logistiikkakeskuksen asemakaavan Natura-arvioinnin yhdessä osoittavan, että Natura-alueen länsipuoliselle maakuntakaavan TP-alueelle on mahdollista rakentaa siten, ettei suoalueiden vesitaloudessa tapahdu merkittäviä muutoksia. Selvitysten perusteella rakentamiseen liittyvällä ojituksella ja viemäröinnillä voi kuitenkin olla suoalueiden pohjaveden tasoon vaikutuksia, jotka on otettava huomioon alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.

Natura-alueen pohjois- ja itäpuolisten LL- ja TP-alueiden osalta ympäristöministeriö toteaa, että vesitaseselvityksessä on arvioitu sen liitteenä olevan Lentokentän eteläpuolen asemakaavaehdotuksen (12.6.2002) vaikutuksia

suoalueiden vesitalouteen. Selvityksen perusteella eteläiselle Pomponrahkan suoalueelle purkautuvan veden määrä vähenisi kaavaehdotuksen toteuttamisen seurauksena viidenneksellä, mitä on pidettävä varsin suurena muutoksena.

Ympäristöministeriö toteaa kuitenkin, että vesitaseselvityksessä arvioinnin kohteena on tietyn asemakaavaehdotuksen mukainen rakentaminen. Maakuntakaavassa ei oteta kantaa siihen, miten tehokkaasti LL- ja TP-alueet toteutetaan. Ympäristöministeriö katsoo, että osoittamalla asemakaavassa riittävän laajat rakentamattomat suojaviheralueet sekä antamalla siinä tarvittavat kaavamääräykset pohjavesien suojelusta ja puhtaiden hulevesien johtamisesta suoalueille, Natura-alueen pohjois- ja itäpuolisille maakuntakaavan LL- ja TP-alueille on mahdollista rakentaa siten, ettei suoalueiden vesitaloudessa tapahdu merkittäviä muutoksia. Nykyisin suoalueiden vesitalouteen vaikuttaa merkittävästi myös pohjavesialueiden vedenotto.

Kun otetaan huomioon maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä pitkän aikätähtäyksen suunnitelmana, joka maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n mukaisesti täsmentyy yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, ympäristöministeriö katsoo tehtyjen selvitysten riittävällä tavalla osoittavan, että maakuntakaavalle löytyy sellainen toteuttamiskelpoinen toteuttamistapa, joka ei merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Ympäristöministeriö on lisännyt maakuntakaavaan vähäisenä muutoksena suunnittelumääräyksen ohjaamaan yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja päätöksentekoa.

Näin ollen maakuntakaavan vahvistamiselle ei ole luonnonsuojelulaista johdettavaa estettä ja ympäristöministeriö hylkää valituksen 7 näiltä osin.

Ruissalon lehdot

Natura 2000 -alue Ruissalon lehdot (FI0200057) käsittää lähes koko Ruissalon saaren.

Valitusten 1 ja 7 kohteena on Pansion sataman LS-alue, joka osoitetaan maakuntakaavassa Pohjoissalmen pohjoisrannalle Natura-alueen läheisyyteen.

Tällä hetkellä LS-alueella toimii junalautta- ja öljysatama. Maakuntakaavan aluevarauksella varaudutaan satamatoiminnan merkittävään laajentamiseen. Tältä osin maakuntakaavan selostuksessa viitataan Pansion sataman yleissuunnitelmaan (1993) ja sen pohjalta laadittuun Pansion satamahankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostukseen (1997). Maakuntakaavan LS-alue vastaa laajuudeltaan yleissuunnitelmassa ja arviointiselostuksessa esitettyä satama-aluetta.

Maakuntakaavaa laadittaessa on arvioitu sen toteuttamisen vaikutuksia Natura-alueen luonnonarvoihin selvityksessä "Luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen arvio maakuntakaavan vaikutuksista Ruissalon lehtoihin (FI0200057), Varsinais-Suomen liitto". Selvityksessä satamatoiminnasta aiheutuvina mahdollisina haittatekijöinä tarkastellaan laivaliikenteen aallonmuodostusta, melua ja päästöjä ilmaan. Selvityksessä arvioidaan näiden tekijöiden vaikutuksia Natura 2000 -alueen perusteena oleviin luontotyyppeihin ja lajeihin sekä esitetään keinoja haitallisten vaikutusten vähentämiseksi. Selvityksen mukaan luontodirektiivin liitteen I priorisoitu luontotyyppi Fennoskandian run-

saslajiset kuivat ja tuoreet niityt saattaa jonkin verran rehevöityä typen lisääntymisen seurauksena, mutta luontotyyppille ei kuitenkaan aiheudu merkittävää haittaa typen lisälaskeumasta. Myös luontodirektiivin liitteen II laji katkokynsisammal saattaa selvityksen mukaan kärsiä ilmansaasteiden lisäyksistä, mutta haitan merkittävyyttä ei voida arvioida ilman tutkimustuloksia. Maakuntakaavan Natura-arvioinnin johtopäätöksenä on, ettei satamatoiminnan laajentaminen aiheuta Natura-alueelle kokonaisuutenakaan merkittävää haittaa.

Lounais-Suomen ympäristökeskus ja Turun kaupunki ovat antaneet maakuntakaavan Natura-arvioinnista lausunnon. Ympäristökeskus toteaa lausunnonsaan 16.4.2002, että arvioinnissa keskeisessä asemassa ovat tiedot koko alueen kaukolaskeumasta ja päästöistä ilmaan. Arvioinnissa käytetyt tiedot sataman laivaliikenteen rikkidioksidi- ja typenoksidipäästöistä ovat vuodelta 1994, jonka jälkeen olosuhteet ovat osin muuttuneet, eikä laskeumaselvityksiä ole. Ympäristökeskus toteaa kuitenkin, että maakuntakaavan Natura-arvioinnin puutteet voidaan korjata hyödyntämällä asemakaavojen vaikutusten arvioinnin tuottamaa lisätietoa. Kaupunki kiinnittää lausunnonsaan 22.10.2002 huomiota muun muassa satamatoiminnasta ilmaan aiheutuviin päästöihin, mutta toteaa, että maakuntakaavan yleispiirteisyys huomioon ottaen tehtyjä selvityksiä voidaan pitää riittävinä.

Pansion sataman asemakaavaa ja asemakaavan muutosta on laadittu samanaikaisesti maakuntakaavan kanssa. Asemakaavan tavoitteena on luoda edellytykset satamatoiminnan laajentamiselle ja asemakaava-alue vastaa laajuudeltaan maakuntakaavan LS-aluetta. Asemakaavaa laadittaessa on arvioitu sen toteuttamisen vaikutuksia Natura-alueen luonnonarvoihin seuraavien asiakirjojen muodostamassa selvityksessä:

- "Luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen arvio Pansion asemakaavan vaikutuksista Ruissalon lehdot (FI0200057) nimiseen Natura-alueeseen, Jyrki Matikainen 2001"
- "Luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen arvio Pansion asemakaavan vaikutuksista Ruissalon lehdot -nimiseen Natura-alueeseen, täydennys 20.1.2003, Suomen Luontotieto Oy 2003"
- "Luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen arvio Pansion asemakaavan vaikutuksista Ruissalon lehdot -nimiseen Natura-alueeseen, täydennys 1.10.2003, Suomen Luontotieto Oy 2003"

Selvityksessä on muun muassa arvioitu tarkemmin satamatoiminnasta aiheutuvien rikkidioksidi- ja typenoksidipäästöjen vaikutuksia. Arvioinnissa on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon myös alueen muut päästölähteet ja taustalaskema. Arvioinnin johtopäätöksenä on, etteivät satamatoiminnan rikkidioksidipäästöt edes yhdessä muista lähteistä peräisin olevien päästöjen kanssa merkittävästi heikennä Natura-alueen perusteena olevia luonnonarvoja.

Selvityksessä todetaan, että tällä hetkellä satamatoiminnan typenoksidipäästöt yhdessä muista lähteistä peräisin olevien päästöjen kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentävät luontodirektiivin liitteen I luontotyyppisiä kasvi- ja peitteisiä silikaattikalliot ja Fennoskandian runsaslajiset kuivat niityt. Alueellinen typpikuormitus ja satamatoiminnan typenoksidipäästöt kuitenkin vähenevät tulevaisuudessa. Tähän perustuen asemakaavan Natura-arvioinnin johtopäätöksenä on, etteivät satamatoiminnan typenoksidipäästöt edes yhdessä muista lähteistä peräisin olevien päästöjen kanssa todennäköisesti aiheuta

merkittävää haittaa Natura-alueen perusteena oleville luonnonarvoille vuonna 2015, jolloin laajennettu satamatoiminta aikaisintaan käynnistyy.

Lounais-Suomen ympäristökeskus toteaa asemakaavan Natura-arvioinnista 19.5.2004 antamassaan lausunnossa, että asemakaavan mahdollistama toiminta heikentää merkittävästi kasvipeitteisten silikaattikallioiden ja kuivien kotojen luontotyyppien ominaispiirteitä. Ympäristökeskus katsoo kuitenkin, että sisällyttämällä asemakaavaan riittävät ilman laatua ja tarvittaessa myös toteuttamisen ajoitusta koskevat määräykset ohjaamaan lupamenettelyä, voidaan varmistua siitä, ettei Natura-alueen ominaispiirteitä heikennetä.

Turun kaupungin ympäristönsuojelulautakunta on 15.11.2000 myöntänyt ympäristöluvan maakuntakaavan LS-alueella toimivalle Pansion junalauttaja- ja öljysatamalle. Ympäristölupa on myönnetty olemassa olevalle toiminnalle ja sen laajentamiselle tällä hetkellä satamakäytössä olevalla alueella. Ympäristöluvan mukaan sataman toiminnasta ei saa aiheutua lähiympäristöön voimassa olevia ilmanlaadun ohjearvoja ylittäviä ilman rikkidioksidi- tai typenoksidipitoisuuksia eikä hiukkaspitoisuuksia. Toiminnanharjoittaja veloitetaan selvittämään mittauksilla ilman rikkidioksidi- ja typenoksidipitoisuudet Ruissalon luonnonsuojelualueella. Mittaustulosten perusteella ympäristönsuojelulautakunta voi antaa lisämääräyksiä tarvittavista toimenpiteistä. Korkein hallinto-oikeus pysytti luvan voimassa tiukentaen melua koskevia lupamääräyksiä (KHO 14.1.2004/48). Päätöksensä perusteluissa korkein hallinto-oikeus toteaa, että ilmansaasteiden laskeuma kasvaa Ruissalossa satamatoimintojen laajentamisen johdosta, mutta ilman epäpuhtauksien aiheuttama kuormitus on Ruissalossa pienentynyt 1990-luvulla puoleen 1980-luvun tasosta. Lisäksi korkein hallinto-oikeus viittaa mahdollisuuteen antaa toiminnanharjoittajalle täydentäviä määräyksiä selvittää rikki- ja typpipäästöjen vaikutusta Natura-alueen perusteena oleviin luonnonarvoihin.

Ympäristöministeriön johtopäätökset:

Valituksessa 1 esitetään, ettei satamatoiminnan vaikutuksia ole arvioitu maakuntakaavan LS-alueen mahdollistamassa laajuudessa. Ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavan Natura-arviointi pohjautuu Pansion sataman yleissuunnitelmaan (1993) ja satamahankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostukseen (1997), joten vaikutusten arviointi on perustunut käytettävissä oleviin tietoihin satamatoiminnan laajentamisesta.

Maakuntakaavan Natura-arvioinnissa tarkastellaan satamatoiminnan melun vaikutuksia lintudirektiivin liitteen I lintulajien elinympäristöihin. Kun otetaan huomioon mahdollisuudet vähentää melusta aiheutuvia haittoja yksityiskohtaisemman suunnittelun perusteella, ympäristöministeriö katsoo maakuntakaavan Natura-arvioinnin ja siitä annettujen lausuntojen riittävällä tavalla osoittavan, ettei satamatoiminnan melu merkittävästi heikennä Natura-alueen perusteena olevia luonnonarvoja. Samoin ympäristöministeriö katsoo maakuntakaavan Natura-arvioinnin ja siitä annettujen lausuntojen riittävällä tavalla osoittavan, ettei Pohjoissalmen lisääntyvä laivaliikenne merkittävästi heikennä näitä luonnonarvoja.

Ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavan Natura-arvioinnin ja siitä annettujen lausuntojen perusteella kaavan toteuttamisen mahdollisista haitallisista vaikutuksista merkittävin on satamatoiminnan rikkidioksidi- ja typenoksidipäästöjen aiheuttama luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen ominaispiirteiden muuttuminen. Rikkidioksidipäästöjen haitat aiheutuvat nii-

den maaperää happamoittavasta vaikutuksesta. Typenoksidit puolestaan rehevöittävät luontaisesti karuja luontotyyppisiä ja lajien elinympäristöjä. Haitallisten vaikutusten merkittävyys jää kuitenkin maakuntakaavan Natura-arvioinnissa avoimeksi.

Ympäristöministeriö katsoo, että rikkidioksidi- ja typenoksidipäästöjen vaikutukset olisi tullut jo maakuntakaavatasolla selvittää tarkemmin. Näin ollen yksin maakuntakaavan Natura-arvioinnin perusteella ei voida todeta, että maakuntakaavalle löytyy sellainen toteuttamiskelpoinen toteuttamistapa, joka ei merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon.

Maakuntakaavan LS-alueella on käynnissä myös asemakaavoitus, jonka yhteydessä laaditussa Natura-arvioinnissa on selvitetty tarkemmin satamatoiminnan rikkidioksidi- ja typenoksidipäästöjen vaikutuksia.

Asemakaavan Natura-arvioinnin perusteella Natura-alueen ilman rikkidioksidipitoisuus on varsin kaukana valtioneuvoston ilmanlaatua koskevan asetuksen (9.8.2001/711) raja-arvosta 20 mikrogrammaa/kuutio. Ympäristöministeriö katsoo selvitysten osoittavan, etteivät satamatoiminnan rikkidioksidipäästöt yhteisvaikutukset huomioon ottaenkaan merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon.

Sen sijaan ympäristöministeriö katsoo selvitysten osoittavan, että yhteisvaikutukset huomioon ottaen satamatoiminnan typenoksidipäästöt kuormittavat tällä hetkellä Ruissalon pohjoisranta, jossa esiintyy luontaisesti karuja luontodirektiivin liitteen I luontotyyppisiä kasvipeitteiset silikaattikalliot ja Fenoskandian runsaslajiset kuivat niityt eli kedot. Sekä alueellinen että satamatoiminnasta aiheutuva typpikuormitus tulevat kuitenkin tulevaisuudessa tekniikan kehittyessä vähentymään. Asiassa saadun selvityksen perusteella laajennettu satamatoiminta alkaisi aikaisintaan vuonna 2015. Maakuntakaavan selostuksessa todetaan, että satamassa tapahtuvia päästöjä voidaan pienentää käyttämällä aluksilla satamassa oloajan maista saatavaa sähköä ja sammuttamalla koneet täksi ajaksi. Yksityiskohtaiset ilmanlaatua koskevat määräykset annetaan sataman laajentamiselle mahdollisesti myönnettävässä ympäristöluvassa.

Kun otetaan huomioon maakuntakaavan luonne yleispiirteisenä pitkän aikatahtäytksen suunnitelmana, joka maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n mukaisesti täsmentyy yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja päätöksenteossa, ympäristöministeriö katsoo tehtyjen selvitysten riittävällä tavalla osoittavan, että maakuntakaavan LS-alueelle voidaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa löytää sellainen toteuttamiskelpoinen toteuttamistapa, joka ei merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Ympäristöministeriö on lisännyt maakuntakaavaan vähäisenä muutoksena suunnittelumääräyksen ohjaamaan yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja päätöksentekoa.

Näin ollen maakuntakaavan vahvistamiselle ei ole luonnonsuojelulaista johdettavaa estettä ja ympäristöministeriö hylkää valitukset 1 ja 7 näiltä osin.

Turun lentoaseman lentoliikenteen alue ja lentomelualue (valitukset 2-6)

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 1 momentin ja 24 §:n 2 momentin nojalla

maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon siten, että edistetään niiden toteuttamista. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytössä on turvattava olemassa olevien valtakunnallisesti merkittävien lentoasemien kehittämismahdollisuudet ja lentoasemien ympäristön maankäytössä tulee ottaa huomioon lentomelun aiheuttamat rajoitukset. Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 3 momentin nojalla maakuntakaavaa laadittaessa on kiinnitettävä huomiota ympäristön ja talouden kannalta kestäviin liikenteen järjestelyihin.

Maakuntakaavassa osoitetaan Turun lentoaseman lentoliikenteen alue (LL). Kaavaselostuksessa todetaan, että kaavassa osoitetaan lentoaseman kehittämistavoitteiden edellyttämä kiitotiejärjestelyjen aluevaraus. Kaavaselostuksen mukaan aluevaraus mahdollistaa nykyisen kiitotien jatkamisen 3 000 metriseksi ja uuden rullaustien rakentamisen sen pohjoispuolelle.

Kiitotien pituus on tällä hetkellä 2 500 metriä. Kiitotien jatkaminen molemmista päistä mahdollistaa suuremman konekaluston käyttämisen. Liikenne- ja viestintäministeriö esittää lausunnossaan LL-alueen laajentamista pohjoiseen kiitotien itäpään kohdalla. Kun otetaan vielä huomioon, että maakuntakaavalla kumotaan seutukaavan LL-alue, jolla varauduttiin poikittaiskiitotien toteuttamiseen, ympäristöministeriö katsoo, että maakuntakaavan LL-alue on perusteltu valtakunnallisesti merkittävän Turun lentoaseman kehittämismahdollisuuksien turvaamiseksi pitkällä aikatahtäyksellä.

LL-alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon myös pohjavesialueet. Pomponrahkan Natura 2000 -alueen osalta ympäristöministeriö viittaa edellä tässä päätöksessä lausumaansa.

Turun lentoaseman lentomelualue L_{DEN} 55 dB osoitetaan maakuntakaavassa pisterasterimerkinnällä ja sitä koskee suunnittelumääräys "Lentomelualueelle ei saa sijoittaa uutta asutusta. Rajoitus ei estä olevan asutuksen säilymisen kannalta välttämättömiä rakentamis- ja korjaustoimenpiteitä."

Maakuntakaavan lentomelualue perustuu selvitykseen "Turun lentoasema, lentomelualueet vuosina 1994 ja 2010, Ilmailulaitos A3/96". Maakuntakaavan lentomelualue vastaa laajuudeltaan selvityksessä esitettyä koko liikenteen melualueetta L_{DEN} 55 dB ennustetilanteessa 2010. Lentomeluselvityksessä on tullut ottaa huomioon myös sotilasliikenteen aiheuttama melu. Näin ollen ympäristöministeriö katsoo, että Turun lentoaseman lentomelualue perustuu riittäviin selvityksiin ja se esitetään maakuntakaavassa asianmukaisesti.

Maakuntakaavan LL-aluevaraus perustuu lentokentän olemassa olevien rakenteiden kehittämiseen, eikä kaavassa varauduta uusien kiitoteiden rakentamiseen. Koska käytettävät lentokonetyypit muuttuvat hiljaisemmiksi, vuoden 2010 ennustetilanteen liikenteen lentomelualue ei merkittävästi eroa vuoden 1994 liikenteen melualueesta. Samasta syystä nykyisen kiitotien jatkaminen ei merkittävästi laajenna lentomelualuetta. Kiitotien jatkaminen ei merkittävästi lisää lentoaseman toiminnasta asutukselle tai ympäristölle aiheutuvaa räsitusta.

Edellä esitetyn perusteella ympäristöministeriö katsoo, ettei maakuntakaava ole Turun lentoaseman LL-alueen ja lentomelualueen osalta lainvastainen ja hylkää valitukset 2 - 6 näiltä osin.

Turun lentoaseman länsipuoliset työpaikka-alueet (valitukset 2-6)

Turun lentoaseman lentoliikenteen alueen länsipuolelle osoitetaan maakuntakaavassa työpaikka-alue (TP). Merkinnän kuvaus on "Valtakunnallisesti, maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävien julkisten tai yksityisten palvelujen sekä aluerakenteen tai liikenteellisen sijainnin kannalta keskeisten, tilaa vievien toimitilakeskittymien ja ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomien teollisuustoimintojen alue. Sisältää myös pienehköjä asuntoalueita.". TP-alueita koskee suunnittelumääräys "Alueelle ei saa sijoittaa uutta asumista, jos sille kohdistuu ympäristöhäiriöitä."

Valitusten 2, 3, 5 ja 6 kohteena oleva Ruskon kunnassa sijaitseva alue on lähes kokonaan lentomelualue (L_{DEN} yli 55 dBA), joten sen osoittaminen maakuntakaavassa TP-alueeksi on perusteltua, vaikka alueella on pientaloasutusta. TP-alue osoitetaan ensisijaisesti erilaisen ympäristöhäiriöitä aiheuttamattoman yritystoiminnan tarpeisiin. Lähteenmäen rakennuskaava pysyy edelleen voimassa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisena asemakaavana, mutta sitä muutettaessa maakuntakaava on ohjeena maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n mukaisesti. Maakuntakaava ei estä alueella jo olevan asutuksen säilymistä kannalta välttämättömiä rakentamis- ja korjaustoimenpiteitä. Näin ollen maakuntakaavaa laadittaessa on maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n mukaisesti kiinnitettävä huomiota alueiden käytön ekologiseen kestäväyyteen sekä pidettävä silmällä alueiden käytön taloudellisuutta ja sitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Maakuntakaavan TP-alue ei loukkaa myöskään maanomistajien tasapuolisen kohtelun vaatimusta.

Valituksessa 6 vedotaan maankäyttö- ja rakennuslain 58 §:n 2 momenttiin, jossa säädetään asemakaavan oikeusvaikutuksista. Kuten edellä todettiin, Lähteenmäen rakennuskaava pysyy maakuntakaavan vahvistamisesta huolimatta edelleen voimassa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisena asemakaavana. Näin ollen maakuntakaavan TP-merkintä ei mahdollista sellaisten toimintojen sijoittamista asemakaava-alueelle, jotka aiheuttavat haittaa asemakaavassa osoitetulle muiden alueiden käytölle.

Valitus 4 kohdistuu Ruskon kunnan eteläosassa Kuninkojantien ja Vahdon tien välissä sijaitsevaan alueeseen, joka osoitetaan maakuntakaavassa TP-alueeksi. Alueella on pientaloasutusta. Maakuntakaavan TP-merkintä ei estä alueella jo olevan asutuksen säilyttämistä ja täydentämistä. Näin ollen maakuntakaavasta ei aiheudu alueen maanomistajille tai muille oikeuden haltijoille kohtuutonta haittaa. Alue on osa maakuntakaavassa lentoaseman länsipuolelle osoitettua laajaa TP-aluetta. Kun otetaan vielä huomioon alueen sijainti osittain lentomelualueella, ei sen osoittamista maakuntakaavassa TP-alueeksi voida pitää lainvastaisena ratkaisuna.

Edellä esitetyn perusteella ympäristöministeriö katsoo, ettei maakuntakaava ole Ruskon kunnan alueelle osoitetun TP-alueen osalta lainvastainen ja hylkää valitukset 2 - 6 näiltä osin.

Muut lausumat valituksista

1) Eija Kautiainen-Wahlbeck ja Svante Wahlbeck

Valittajien mukaan maakuntakaavassa osoitetun Pansion sataman LS-alueen toteuttaminen aiheuttaisi lähinaapureille Ruissalossa kohtuutonta haittaa. Va-

littajat vetoavat erityisesti satamatoiminnan aiheuttamaan meluhaittaan.

Maakuntakaavan LS-aluevarauksella varaudutaan satamatoiminnan merkittävään laajentamiseen. Tältä osin maakuntakaavan selostuksessa viitataan Pansion sataman yleissuunnitelmaan (1993) ja sen pohjalta laadittuun satamahankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostukseen (1997). Maakuntakaavan LS-alue vastaa laajuudeltaan yleissuunnitelmassa ja arviointiselostuksessa esitettyä satama-aluetta.

Satamahankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksessa tarkastellaan satamatoiminnan aiheuttamaa melua. Selvityksen mukaan satamatoiminnan laskennalliset melualueet 55 dB(A) ulottuvat etelässä Ruissalon pohjoisrantaan. Selvityksessä todetaan, että satama-alueen toimintaa koskevilla järjestelyillä ja sopivien meluntorjuntakeinojen käytöllä voidaan kuitenkin merkittävästi vähentää melun leviämistä. Myös edellä selostetun maakuntakaavan Natura-arvioinnin melutarkastelut perustuvat satamahankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostukseen. Natura-arvioinnin johtopäätöksenä on, ettei melusta aiheudu merkittävää haittaa alueen niille luonnonarvoille, joiden suojelemiseksi se on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon.

Maakuntakaavan yleispiirteisyydestä johtuen siinä ei ole annettu määräyksiä meluhaittojen vähentämiseksi. Satamahankkeen aiheuttamaa melua ja melun vähentämiseen tarvittavia toimenpiteitä käsitellään kuitenkin maakuntakaavan selostuksessa. Mahdollisina yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa tarkemmin määriteltävinä toimenpiteinä esitetään konttien ja rakennusmassojen käyttäminen meluesteinä, trukki- ja vetomestariikaluston käyttäminen pelkän trukkiikaluston sijaan sekä rantapuuston säilyttäminen ja täydentäminen vihervyöhykkeillä. Ympäristöministeriö katsoo, että satamatoiminnan meluhaittoja voidaan yksityiskohtaisempaan suunnitteluun liittyen vähentää merkittävästi.

Yksityiskohtaiset määräykset melupäästöistä annetaan sataman ympäristöluvassa. Maakuntakaavan selostuksessa viitataan LS-alueella toimivan junalautta- ja öljysataman ympäristölupaan. Ympäristöluvassa (KHO 14.1.2004/48) on lupamääräys: "Junalauttasataman ja öljysataman toiminnasta, mukaan lukien laivaliikenne ja muut satamatoiminnot, ei saa aiheutua Ruissalon Natura 2000 -verkostoon kuuluvalla alueella, mukaan lukien vakituiseen ja loma-asumiseen käytettävät alueet, päivällä klo 07.00-22.00 yli 45 dB(A):n ekvivalenttista melutasoa eikä yöllä klo 22.00-07.00 välisenä aikana yli 40 dB (A):n ekvivalenttista melutasoa."

Ympäristöministeriö toteaa, että valtioneuvoston päätöksessä 29.10.1992/993 esitetyt meluarvot ovat ohjearvoja. Kun otetaan huomioon mahdollisuus antaa yksityiskohtaisemmassa kaavoituksessa ja ympäristöluvassa tarkempia melua ja melun vähentämiseen tarvittavia toimenpiteitä koskevia määräyksiä, ympäristöministeriö katsoo, ettei maakuntakaavasta aiheudu lähiasukkaille kohtuutonta haittaa.

Satamatoiminnan ilmapäästöjen osalta ympäristöministeriö viittaa edellä tässä päätöksessä lausumaansa ja katsoo, ettei maakuntakaavasta tälläkään perusteella aiheudu lähiasukkaille kohtuutonta haittaa.

Ympäristöministeriö hylkää valituksen 1 näiltä osin.

Turun lentoaseman pohjoispuolinen teollisuustoimintojen aluevaraus

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 1 momentin ja 24 §:n 2 momentin nojalla maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon siten, että edistetään niiden toteuttamista. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytössä on turvattava olemassa olevien valtakunnallisesti merkittävien lentoasemien kehittämismahdollisuudet.

Maakuntakaavan tavoitteena on Turun lentoaseman kehittäminen nykyistä kiitotietä jatkamalla ja siinä varaudutaan lentokenttätoimintojen sijoittamiseen myös kiitotien pohjoispuolelle. Liikenne- ja viestintäministeriön lausunnon mukaan lentoliikenteen alue (LL) pohjoispuolelle osoitettu teollisuustoimintojen alue (T) ulottuu kuitenkin liian lähelle kiitotien itäpäättä. Lausunnon mukaan lentokenttätoimintojen sijoittaminen kiitotien pohjoispuolelle edellyttää 600 metrin etäisyyttä.

Ympäristöministeriö katsoo, että valtakunnallisesti merkittävän Turun lentoaseman kehittämismahdollisuuksien turvaaminen edellyttää riittävän laajan LL-alueen osoittamista maakuntakaavassa. Näin ollen ympäristöministeriö jättää maakuntakaavan T-alueen vahvistamatta siltä osin kuin se ulottuu 600 metriä lähemmäs kiitotien itäpäättä. Lisäksi ympäristöministeriö jättää vahvistamatta Varsinais-Suomen seutukaavan kumoamisen saman alueen osalta, jolloin alueella jää voimaan seutukaavan LL-alue.

Koivuluodon ja Kallanpään alueiden virkistysaluevaraukset sekä Heikkilän kasarmialueen virkistysaluevaraus ja ulkoilureitti

Maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:n 1 momentin ja 24 §:n 2 momentin nojalla maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon siten, että edistetään niiden toteuttamista. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon maanpuolustuksen ja rajavallvonnan tarpeet ja turvattava riittävät alueelliset edellytykset varuskunnille, ampuma- ja harjoitusalueille, varikkotoiminnalle sekä muille maanpuolustuksen ja rajavallvonnan toimintamahdollisuuksille. Samalla on huomioitava muun yhdyskuntarakenteen, elinympäristön laadun ja ympäristöarvojen asettamat vaatimukset.

Maakuntakaavassa Koivuluodon ja Kallanpään alueille osoitetaan virkistysaluevaraukset (V). Heikkilän kasarmialueelle osoitetaan rannansuuntainen V-alue, jota pitkin kulkee ulkoilureitti.

Puolustusministeriön ja Senaatti-kiinteistöjen lausuntojen perusteella alueet ovat puolustusvoimien käytössä. Koivuluoto on harjoitusalue ja Kallanpää räjähdetarastoalue. Heikkilän kasarmialueen rannanpuoleinen osa on varastoaluetta. Asiassa esitetyn selvityksen perusteella alueiden päämaankäyttömuoto on tällä hetkellä puolustusvoimien käyttö, eivätkä alueet ole myöskään siirtymässä pois puolustusvoimien käytöstä. Näin ollen maanpuolustuksen tarpeiden huomioon ottaminen edellyttää alueiden osoittamista puolustusvoimien käyttöön.

Edellä esitetyn perusteella ympäristöministeriö jättää maakuntakaavan vahvistamatta Koivuluodon ja Kallanpään alueiden V-aluevarausten sekä Heikkilän kasarmialueen rannansuuntaisen V-aluevarauksen ja ulkoilureitin osal-

ta. Lisäksi ympäristöministeriö jättää vahvistamatta Varsinais-Suomen seutukaavan kumoamisen näiden alueiden osalta, jolloin alueilla jäävät voimaan seutukaavan ER 2 -alueet.

Vahvistamatta jätetyt kohdat on merkitty kaavakarttaan punaisella.

Vähäiset muutokset

Maakuntakaavaan on Varsinais-Suomen liiton suostumuksella tehty seuraavat vähäiset muutokset:

1. Turun lentoaseman LL-alueeseen ja sen eteläpuolisiin Vahdontien, Ohitus-tien, Tampereen valtatie, Lentoasemantien ja LL-alueen rajaaman alueen sisäpuolisiin TP-alueisiin liitetään suunnittelumääräys:

Rakentaminen tulee suunnitella niin, että se ei yksin tai yhdessä muiden hankkeiden tai suunnitelmien kanssa merkittävästi muuta Natura 2000 -alueen Pomponrahka vesitaloutta.

2. Pansion sataman LS-alueeseen liitetään suunnittelumääräys:

Satamatoiminta tulee suunnitella niin, että toiminnasta aiheutuvat typenoksidipäästöt eivät yhdessä muista lähteistä peräisin olevien päästöjen kanssa merkittävästi rehevöitä Natura 2000 -alueen Ruissalon lehdot luontaisesti karuja luontotyyppejä.

Muutokset on tehty punaisella kaavakarttaan ja -määräyksiin.

Oikaisunluonteiset korjaukset

Ympäristöministeriö muuttaa oikaisunluonteisena korjauksena valtatie 9 merkinnän "kaksiajoratainen valta- tai kantatie" Liedon asemanseudulta koilliseen merkinnäksi "suunniteltu kaksiajoratainen valta- tai kantatie", koska kyseinen tieosuus on tällä hetkellä yksiajoratainen. Korjaus on tehty punaisella kaavakarttaan.

Maakuntakaavan vahvistaminen

Käytettävissä olevan aineiston perusteella ympäristöministeriö katsoo, että maakuntakaava siihen tehdyin vähäisin muutoksin ja oikaisunluonteisin korjauksin muilta kuin edellä vahvistamatta jätetyiltä osin täyttää sille maankäyttö- ja rakennuslain 28 §:ssä asetetut sisältövaatimukset. Koska maakuntakaavan vahvistamiselle ei muutoinkaan ole maankäyttö- ja rakennuslain 31 §:n 3 momentista johtuvaa estettä, ympäristöministeriö vahvistaa maakuntakaavan muilta osin.

Samalla ympäristöministeriö vahvistaa Varsinais-Suomen seutukaavan kumoamisen muilta kuin edellä vahvistamatta jätetyiltä osin.

Kaavan voimaantulo

Ympäristöministeriö määrää maankäyttö- ja rakennuslain 201 §:n perusteella maakuntakaavan tulemaan voimaan ennen kuin se on saanut lainvoiman.

Jatkosuunnitteluohjeet

Varsinais-Suomen liiton tulee ottaa maakunnan jatkokaavoituksessa huomioon liikenne- ja viestintäministeriön ja opetusministeriön lausuntojen kohdalla ympäristöministeriön päätöksessä mainitut seikat.

Erityisesti ympäristöministeriö kiinnittää maakunnan liiton huomiota kulttuurihistoriallisten ympäristöjen ja arvokkaiden maisema-alueiden esittämiseen maakuntakaavassa. Maisema-alueiden tapaan myös kulttuurihistorialliset ympäristöt tulee maakuntakaavassa esittää alueellisen ulottuvuuden osoitavalla merkinnällä, jos se on alueen pinta-ala huomioon ottaen mahdollista. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt ja maisema-alueet tulee maakuntakaavassa lähtökohtaisesti osoittaa valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa mainittujen valtakunnallisten inventointien mukaisina. Mahdollisista inventointien aluerajauksista poikkeamisista on neuvoteltava Museoviraston rakennushistorian osaston (rakennettu kulttuuriympäristö) ja ympäristöministeriön alueidenkäytön osaston (maisema-alueet) kanssa.

JATKOTOIMENPITEET

Varsinais-Suomen liiton on maankäyttö- ja rakennusasetuksen 93 §:n mukaisesti kuulutettava maakuntakaavan voimaantulosta.

Varsinais-Suomen liiton tulee lisäksi lähettää päätös tiedoksi maankäyttö- ja rakennusasetuksen 95 §:n mukaisille viranomaisille otettavaksi huomioon suunnittelussa, päätöksenteossa sekä alueiden käyttöä koskeviin toimenpiteisiin ryhdyttäessä.

Oikeusvaikutukset

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 1 momentin mukaisesti maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi.

Maankäyttö- ja rakennuslain 32 §:n 2 momentin mukaisesti viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Maankäyttö- ja rakennuslain 33 §:n mukainen ehdollinen rakentamisrajoitus on voimassa maakuntakaavassa virkistys- tai suojelualueeksi taikka liikenteen tai teknisen huollon verkostoja tai alueita varten osoitetuilla alueella.

SOVELLETUT OIKEUSOHJEET

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) 4 § 3 mom., 9 §, 17 §, 24 § 2 mom., 25 §, 27 §, 28 §, 29 §, 30 §, 31 §, 32 §, 33 §, 197 §, 201 § ja 209 § 5 mom.
 Maankäyttö- ja rakennusasetus (895/1999) 1 § ja 10 §
 Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 65 ja 66 §
 Kuntalaki (365/1995) 90 ja 92 §
 Valtion maksuperustelaki (150/1992) 4 §, 8 § ja 11 b §

Ympäristöministeriön asetus ympäristöministeriön maksullisista suoritteista (1241/2003) 5 §

Ympäristöministeriön asetus ympäristöministeriön maksullisista suoritteista (1332/2001) 3 §

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

Ympäristöministeri

Jan-Erik Enestam

Ylitarkastaja

Jukka Reinikainen

LIITE

Valitusosoitus

JAKELU JA MAKSU

Päätös, maksutta Varsinais-Suomen liitto, PL 273, 20101 Turku

Päätös, maksu 135 €

Eija Kautiainen-Wahlbeck ym., Ekensbergsvägen 5, 2 TR., S-11769 Stockholm, Sverige

Veikko Laine, Lehtimäentie 2, 21290 Rusko

Kiinteistöyhtymä Raiko/Jorma Raiko, Vahdantie 91, 20320 Turku

Mari Raiko, Vahdantie 108, 20320 Turku

Ruskon kunta, PL 69, 21291 Rusko

Hannu Sillanpää, Kuusimäentie 9, 21290 Rusko

Varsinais-Suomen luonnonsuojelupiiri ry., Martinkatu 5, 20810 Turku

Eija Kautiainen-Wahlbeckin on hallintolain (434/2003) 56 §:n 2 momentin ja 68 §:n nojalla viipymättä ilmoitettava tästä päätöksestä kirjelmän muille alikirjoittajille.

Tiedoksi

Oikeusministeriö

Sisäasiainministeriö

Puolustusministeriö

Valtiovarainministeriö

Opetusministeriö

Maa- ja metsätalousministeriö
Liikenne- ja viestintäministeriö
Kauppa- ja teollisuusministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Työministeriö
Lounais-Suomen ympäristökeskus
Ympäristöministeriön ympäristönsuojeluosasto